

Familie med tre tannleger flyktet fra totalitært regime

Etter halvannet år på enecelle i hjemlandets fengsel ble den turkmenske tannlegen, professoren og tidligere parlamentsmedlem Pirimkuly Tanrykuliev sluppet fri. Det skjedde etter stor innsats fra familie og venner og sterkt påtrykk fra Amnesty International, Human Rights Watch og OSSE. I januar 2004 kom Tanrykuliev med konen Rozegul og deres tre sønner til Norge som kvoteflyktninger gjennom FN. To døtre er fortsatt i Turkmenistan. Konen og den ene sønnen er også odontologer. Nå er de bosatt i Trondheim og håper å kunne få komme i gang og virke som tannleger snart. Tidende møter dem ved Trondheim kommunes kvalifiseringssenter for innvandrere, der samtalen finner sted ved hjelp av en norsk-russisk tolk.

Pirimkuly Tanrykuliev utdannet seg til tannlege i Aserbadsjan, og i 1963 var han den første turkmener med odontologisk utdanning. Han ble straks med på å bygge opp en tannlegeutdanning i Turkmenistan, og siden 1965 er det utdannet rundt 1 200 tannleger i hovedstaden Ashgabat.

Den tidligere sovjetstaten Turkmenistan, øst for Kaspiahavet, har siden 1990 vært styrt av president Saparmurat Niyazov, eller «Turkmenbashi» (far til alle turkmenere). Presidenten er også regjeringssjef og regimet kjennetegnes av personkultus og mangel på demokratiske rettigheter. I 1999 utropte Nijazov seg selv til president på livstid. Det mest iøynefallende er likevel muligheten at han liker å se gullforgylte sta-

tuer av seg selv, og at han har gitt månedene i året nye navn – etter medlemmer av sin egen familie. April, for eksempel, er oppkalt etter presidentens mor.

Landet har rike olje- og ikke minst gassforekomster, men ressursene forvaltes dårlig og økonomien er elendig. Arbeidsledigheten er visstnok oppe i 80 prosent. Alt som heter helsevesen, poliklinikker og sykehus utenfor Ashgabat er stengt. Det er ingen øyeblikkelig hjelp å få for de fire og en halv million innbyggerne utenfor hovedstaden, og knapt nok for de fire hundre tusen som bor der. Mer enn 25 000 helsearbeidere har mistet jobbene sine, og det lille som er av åpne sykehus bemannes av militære.

Ifølge observatører har Turkmenistan

Rozegul, Pirimkuly og Murat Tanrykuliev fra Turkmenistan kom til Norge som flyktninger via FN. De er bosatt i Trondheim, hvor de er i gang med introduksjonsprogram, og blant annet får oppfølging ved kvalifiseringssenteret for innvandrere. De håper på en fremtid som tannleger i Norge.

et av de mest restriktive og undertrykkende regimene i verden. Det finnes ingen ytringsfrihet. Alle massemedier er under regjeringens kontroll. Det finnes heller ingen tillatt politisk opposisjon, og ingen registrerte menneskerettighetsorganisasjoner. Bare to religioner er tillatt, nemlig den russisk ortodokse kirke og en statsstyrt og kontrollert form for islam.

I dette landet er det ikke enkelt å være av en annen politisk oppfatning enn presidenten, og det er dokumentert mange menneskerettighetsbrudd. Offisielt er ingen fengslet på grunn av politisk overbevisning, men ingen er i tvil om hva som er bakgrunnen for mange av fengslingene i landet.

Tannlegen Pirimkuly Tanrykuliev var parlamentsmedlem i Sovjettiden, og leder av komiteen for miljø- og helsevern. Han fortsatte å være politisk aktiv også etter at Turkmenistan ble egen stat i 1992, og håpet at landet ville utvikle seg etter demokratiske prinsipper. Han var også foreslått som presidentkandidat, med stor oppslutning i deler av folket.

– Hva ble du satt i fengsel for i 1999?

– Jeg ble dømt for ulike økonomiske forhold, skatteunndragelse og slike ting som de fant på. Til sammen benyttet de 14 lovparagrafer og straffen var utmålt til 32 års fengsel. Familien ble også fratatt hus og hjem og alt vi eide. Min kone og våre tre sønner flyttet hjem til en av døtrene våre, som begge har etablert seg med egne familier.

– Hva skjedde etter at du ble løslatt og hvordan er din og familiens situasjon i dag?

– Etter påtrykk fra ulike organisasjoner, familie og venner måtte de turkmenske myndighetene gi seg og jeg ble løslatt etter halvannet år i enecelle. Selv om jeg da hadde husarrest og var blitt fratatt passet mitt, lyktes det oss etter hvert å komme til Moskva. Vi så ingen annen mulighet enn å forlate landet ettersom vi følte oss forfulgt på alle måter, avlyttet og overvåket og også fratatt alle muligheter til å jobbe. Etter at vi kom til Russland ventet vi i seks måneder før vi fikk komme til Norge gjennom FNs høykommissær for flyktninger.

Vi er takknemlige over å ha fått komme hit, men opplever frustrasjon fordi vi ikke får bidra i samfunnet og utøve yrket vårt. Vi er godt i gang med å lære norsk, og skjønner at det må komme først. Men samtidig har vi lyst til å være aktive og tjene våre egne penger, i stedet for å motta trygd. Både jeg, min kone og sønnen vår, Murat på 29 år, er tannleger. Selv har jeg, ved siden av en bred klinisk bakgrunn, vært professor i protetikk og undervist i mange år, og jeg har publisert til sammen 125 titler i form av lærebøker og vitenskapelige arbeider. Jeg var også med på å bygge opp den største klinikken i Turkmenistan, som i sin tid var den største i hele Sovjetunionen. Jeg har arrangert internasjonale tannlegeskongresser og var med på å starte og lede et fond som ga muligheter for tannbehandling for den fattigste delen av befolkningen i Turkmenistan.

Min kone rakk å jobbe som tannlege i ti år før hun ble fratatt retten til å jobbe i 1999. Min sønn har jobbet som tannlege både i Turkmenistan og Moskva etter at han var ferdigutdannet i 1998. Vi føler at vi har mye erfaring og mye å bidra med. Selv om vi ikke kjenner det norske odontologiske utdanningssystemet i detalj, har jeg hatt mye kontakt med andre europeiske land, særlig Tyskland, og også USA, og der har jeg ikke funnet at det turkmenske nivået ligger lavere. Dette har jeg også fått bekreftet fra annet hold.

– Er dere kommet i kontakt med det norske tannlegemiljøet?

– Jeg kontaktet Tannlegeforeningen lokalt her i Trondheim, men det var ikke så lett å snakke med dem. Hun jeg kom i kontakt med sa at systemet må følges, og at vi må bli autorisert før vi kan bli medlemmer og komme inn i miljøet.

– Jeg tenkte at det ville være en god tilnærming å ta kontakt med enkelttannleger, så jeg har gått rundt og møtt opp personlig flere steder og spurt om jeg kan få være til stede og assistere, gratis og på frivillig basis, bare for å lære språket fortere og ikke minst fagterminologien, forteller Murat Tanrykuliev. – Men jeg har ikke fått noen positiv respons på mine henvendelser.

De forteller at det ikke går siden jeg mangler autorisasjon, eller at de ikke har plass.

– Vi forstår at vi må være tålmodige og at vi nå først og fremst må lære norsk, og deretter komme inn på og gjennom lisensieringsprogrammet enten i Oslo eller Bergen. Men samtidig er vi utålmodige og vil gjerne komme i gang og være aktive og bidra og tjene til livets opphold selv, avslutter de tre turkmenske tannlegene.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

Familien Tanrykuliev kan kontaktes på tlf. 73 98 48 58 eller murtanr@mail.ru